

Behandlingen af leukæmi mere og mere effektiv

Leukæmi er en sygdom, der opstår i knoglemarvens bloddannende stamceller, som normalt producerer tre hovedtyper af blodceller, nemlig røde blodlegemer, hvide blodlegemer og blodplader, men som typisk begynder at producere defekte hvide blodlegemer, når man får leukæmi. Inden for de seneste årtier er der sket kvantespring i forhold til behandling af leukæmi under et, således at forskerne i dag regner med, at leukæmi inden for de nærmeste tre til fire år ikke længere vil være en sygdom, man dør af, men en sygdom man lever med, også for så vidt angår de mere alvorlige typer af leukæmi. Det kom frem på American Society of Hematology's 56. kongres i San Francisco for nylig.

• Af Charlotte Søllner Hernø
csh@raskmagasinet.dk

RASK Magasinet, San Francisco: Leukæmi kaldes også blodkræft og dækker over forskellige sygdomme i blodet. Leukæmi er således en samlebetegnelse for en lang række kræftsygdomme, som rammer forstadier til blodceller og stammer fra det bloddannende væv i knoglemarven. Helt overvejende er det tilstande med ondartet eller ukontrolleret vækst af kloner af hvide blodlegemer, dvs. leukocytter. Disse kan stamme fra forskellige forstadier til hvide blodlegemer. Der findes overordnet set fire forskellige hovedgrupper, som er baseret på, hvor hurtigt sygdommen udvikler sig og hvor alvorligt forløbet er. Hovedgrupperne er akut og kronisk lymfatisk leukæmi samt akut og kronisk myeloid leukæmi, sygdomme som igen kan inddeles i talrige undertyper med indbyrdes forskellige symptomer og behandlingsresultater.

Når leukæmi er kronisk, er sygdommen sædvanligvis langsomt fremadskridende, mens de akutte tilfælde typisk forværres hurtigt. Akut leukæmi rammer oftest børn, mens voksne får både akutte og kroniske leukæmier. Hyppigheden stiger med alderen. Leukæmi er med godt 500 nye tilfælde om året en sjælden sygdom, men er til gengæld den mest almindelige kræftform hos børn, der typisk får akut leukæmi.

Årsagen til leukæmi betragtes som multifaktoriel

Årsagen til leukæmi, som tilsyneladende rammer flere end tidligere, kendes ikke til bunds, men man ved, at radioaktiv bestråling kan fremkalde leukæmi, hvilket det stigende antal leukæmipatienter i årene efter atombomberne i Hiroshima og Nagasaki har dokumenteret, ligesom behandling og undersøgelse med ioniserende stråling, dvs. røntgen-stråler, kan afstedkomme udvikling af leukæmi samt at visse kemiske stoffer som fx benzen, der findes i blandt andet dieselolie og cigaretrøg, kan være den bagvedliggende årsag.

Endvidere kan behandling med kemoterapi for andre kræftsygdomme også øge risikoen for senere at udvikle leukæmi.

Men som oftest er der ikke nogen god forklaring på, hvorfor den enkelte udvikler leukæmi, idet der sjældent er nogen påviselige miljøfaktorer. Årsagen betragtes således som multifaktoriel, det vil sige, at der skal flere uheldige omstændigheder til, for at en ellers normal celle udvikler sig til en kræftcelle.

Der er sket et kvantespring i behandling af leukæmi de sidste 20 år

På den amerikanske kongres var hovedbudskaberne, at såvel nye som eksisterende behandlinger mod leukæmi har vist lovende resultater og at der er sket kvantespring, særligt de seneste 20 år, for så vidt angår succesfulde behandlinger, både fordi forskere kontinuerligt angriber sygdommen fra andre og nye vinkler, fordi eksisterende eller ældre medicin hele tiden forbedres og fordi nye behandlinger, dvs. ny medicin, kontinuerligt bliver udviklet og godkendt og også opviser fine resultater. Der sker således løbende en enorm udvikling med hensyn til indsigt i de mekanismer, der fører til forbedring af leukæmibehandlingerne og til forståelsen af fordelene ved forskellig kombination af de eksisterende behandlinger.

Der er tilmed overordnet set sket en revolution i behandlingen af kræftsygdomme, således at behandling i stigende grad bliver mere personligt tilrettet den enkelte patient, hvilket igen giver bedre resultater. Sagt på anden måde er behandlingen mod leukæmi i dag mere målrettet og dermed mere effektiv, således at langt flere overlever på den korte og den lange bane.

Patienter overlever nu i stigende grad

Den amerikanske medicinalvirksomhed Celgene, som er en international lægemiddelvirksomhed, der siden 1986 har arbejdet på at forbedre livet for patienter med kræft og invaliderende inflammatoriske sygdomme, har mere end 200 kliniske forsøg over hele verden i gang med potentielle nye lægemiddelstoffer til patienter med hæmatologisk kræft og kræft med solide tumorer herunder myelomatose, myelodysplastisk syndrom, kronisk lymfocytisk leukæmi (CLL), non-Hodgkins lymfom (NHL), glioblastom, og ovarie-, pancreas- og prostatacancer.

Celgene stod således i San Francisco bag en af de væsentlige præsentationer af innovation inden for lægemidler til behandling af leu-

kæmi med deltagelse af bl.a. et panel af patienter med flere forskellige typer leukæmi.

En yngre kvinde med leukæmi udtalte således, da ordet blev givet til de deltagende patienter: "Jeg ønsker at overleve så længe som jeg overhovedet kan," hvilket gik rent ind hos de tilstedeværende fra såvel pressen som patientorganisationer og læger. "Og indtil videre har jeg faktisk overlevet i fem år, takket været den nye behandling."

En anden patient blev diagnosticeret tilbage i 2005, men havde det fortsat aldeles glimrende, hvilket understregede pointen, nemlig at der er sket en kæmpe positiv udvikling i behandlingen af leukæmi.

Behandling har værdi for den enkelte og for samfundet

Det amerikanske sundhedsvæsen adskiller sig på rigtig mange måder fra det danske, idet patienter dels er nødt til at være godt – og godt nok – forsikret mod sygdom, og ved også at kræve selvbetaling i en størrelsesorden, som ville være utænkelig i Danmark. En del af den nævnte paneldiskussion gik således på omkostningen ved behandlingen for leukæmi, som en patient omtalte som en langvarig stressfaktor. Sat op imod fordelene ved behandling gav regnestykket dog mening, eftersom patienterne overlever – her kom en meget skjult kritik af det amerikanske sundhedssystem – og således også vedbliver at have værdi for samfundet.

En leukæmipatient udtrykte det således meget kontant: "Det kan betale sig at investere i menneskers behandling, fordi folk overlever, så de fortsat kan arbejde og tjene penge."

Sætter man således værdien af behandling for det enkelte menneske og sandsynligheden for overlevelse op imod omkostningen af samme, er resultatet kun en fordel for alle. Ydermere falder omkostningen til den medicinske behandling hele tiden, fordi den medicinske behandling løbende bliver bedre og kræver mindre medicin eller behandling i kortere tid.

Denne del af paneldiskussionen gav indsigt i nogle patientvilkår, som man ikke normalt tænker på i Danmark og heller ikke behøver at tænke på, men som dog satte tingene i så tilpas klart perspektiv, at den skandinaviske model unægtelig er det rene paradys, når og hvis man skulle blive alvorligt og livstruende syg af leukæmi eller anden sygdom.

For hvor udgiften til behandling er et centralt spørgsmål for patienter i andre lande, herunder i USA, så er det ikke eller i hvert fald sjældent et issue i Danmark.

Udviklingen ser meget lovende ud

Bob Hariri, som både er læge og ph.d., deltog aktivt i flere sammenhænge. Hariri er bestyrelsesformand og grundlægger af en division af Celgene, nemlig Celgene Cellular Therapeutics, som har specialiseret sig i forskning inden for store medicinske potentialer, stamceller og moderkager, og udvikler lægemidler til bl.a. Crohns og hæmatologiske sygdomme, dvs. leukæmi, herunder myelomatose.

Bob Hariri deltog sammen med andre kapaciteter i en anden panelpræsentation, og han gav på forbilledlig vis indblik i de innovative landvindinger, der ses i disse år inden for behandling af leukæmi.

"Hvis vi ser på alternativet, så går det rigtig godt," sagde Bob Hariri om status i forbindelse med behandling af leukæmi i dag.

"Når man fokuserer på løsninger til problemerne samt på innovation, så opnår man resultater. Vi er i dag sikre på, at vi inden for de næste to til tre år vil finde den endelige kur, men udfordringen ligger fortsat i langtidsoverlevelsen. Udviklingen ser dog meget lovende ud," sagde han meget optimistisk.

Lægemiddel stimulerer kroppens immunsystem til at angribe kræftcellerne

Celgene har i det hele taget spillet en vigtig rolle i behandlingen af leukæmi, idet virksomheden også for nogle år siden identificerede et gammelt lægemiddel, der ellers var dømt ude, nemlig Thalidomid, om end nu i en lidt ændret udgave med indholdsstoffet lenalidomid under navnet Revlimid. Lægemidlet har således vist sig at have stor effekt i kombination med binyrebarkhormon til behandling af myelomatose, en type leukæmi, når anden behandling ikke har været effektiv og virker ved at stimulere kroppens immunsystem til selv at angribe kræftcellerne.

Myelomatose er en sjælden kræftform i knoglemarven, som rammer flere og flere mennesker, hvilket blev præsenteret på en stor presseevent under titlen "The Latest on Blood Cancers".

114.000 mennesker i hele verden rammes nu årligt af myelomatose, herunder 39.000 mennesker i Europa. Årsagen er blandt andet eksponering for toksiske kemikalier, som særligt unge kvinder er sårbare over for, og man har bl.a. efter World Trade Center tragedien, hvor mange mennesker blev eksponeret for giftstoffer, set en stigning af sygdommen blandt disse.

Et behandlingsmæssigt gennembrud efter ændret fokus

Lymfekræft eller lymfom er en fælles betegnelse for en lang række kræftsygdomme, der udgår fra en undergruppe af hvide blodlegemer, dvs. lymfocytter, som normalt findes dels i kroppens lymfeknuder, men også i stort set alle andre organer i kroppen.

Lymfom er den sjette mest hyppige kræfttype og er en af 76 typer lymfekræft. Halvdelen af patienterne med lymfom har diffuse og store B-celle lymfomer, men sygdommen betragtes imidlertid i dag som en kronisk sygdom og ikke en dødsdom.

Der er således sket et kæmpe gennembrud i behandlingen, inden for forskningen og dermed i opfattelsen af leukæmi i denne form, hvorfor patienterne nu også kan forvente at få det godt trods diagnosen.

Flere patienter med diagnosen kunne således fortælle om deres egne forløb med sygdommen. Fx Don Wright, der blev diagnosticeret for 14 år siden, men som har det rigtig godt og i øvrigt har løbet hele 83 maratonløb, siden han fik, hvad han dengang troede, var en dødsdom.

En af forklaringerne på det behandlingsmæssige gennembrud er et ændret fokus, så man nu går målrettet efter at stimulere T-cellerne og ikke efter direkte at ramme kræftcellerne. Ellers sagt på anden måde, så er det store gennembrud sket, fordi man flyttede opmærksomheden fra et ville ødelægge kræftcellerne til at støtte eller stimulere kroppens eget forsvar til selv at kunne bekæmpe disse.

American Society of Hematology's 56. kongres i San Francisco var således præget af troen på, at behandlingen af leukæmi i den nære fremtid kun kan give anledning til optimisme på patienternes vegne.

RASK Magasinet var inviteret af Celgene.

